

ЦЕНТРАЛНА ИЗБИРАТЕЛНА КОМИСИЯ
Обществен съвет

ПРОТОКОЛ

№ 178

На 3.10.2024 г. се проведе заседание на Обществения съвет към ЦИК.

ПРИСЪСТВАХА:

Ива Лазарова – председател на Обществения съвет, Институт за развитие на публичната среда;

Стефан Манов – зам.-председател на Обществения съвет, Българско сдружение за честни избори и граждански права – Пловдив;

Дончо Пачиков – Българско сдружение за честни избори и граждански права – Национална асоциация;

Надежда Гологанова – Гражданска инициатива за свободни и демократични избори;

Румен Василев – Сдружение „Нова алтернатива“;

Стоил Цицелков – Европейска асоциация за защита на човешките права – България;

Цветелина Пенева – председател на Обществения съвет, Сдружение „Демокрация и законност“.

ГОСТИ: **Бисера Чорбаджийски, Елисавета Петрушева, Десислава Цокова и Паулина Арабаджиева**

Заседанието бе открито в 16 часа и 20 минути и председателствано от госпожа Ива Лазарова – председател на Обществения съвет към Централната изборителна комисия

* * *

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Здравейте на всички!

Откривам редовното заседание на Обществения съвет към Централната изборителна комисия.

След като ви изпратих писмото с проект на дневен ред, е постъпило едно писмо до Обществения съвет към Централната изборителна комисия, от представители на секционни изборителни комисии, които са разработили свои предложения за подобрене на организацията на изборния ден и не само. Те пожелаха да се срещнат с нас и бяха поканени да се присъединят към нашето заседание днес. Затова бе уведомена и Централната изборителна комисия. За съжаление пропуски на четиримата представители на секционните изборителни комисии днес не бяха предоставени.

Доколкото стана ясно в заседанието на Централната изборителна комисия, ще бъде изпратено писмо, в което ни уведомяват за мотивите си и предложението си за провеждане на евентуална среща, както с Централната изборителна комисия, така и с представители на секционните изборителни комисии. Последните практически са изпратили тяхното писмо както до ЦИК, така и до различните РИК-ове на територията на страната. Към настоящия момент такова писмо все още не е постъпило на пощата на Съвета.

В тази връзка дамте ще могат да се включат онлайн, но ви предлагам да пренаредим дневния ред по следния начин.

Дневен ред:

1. Дискусия с представители на секционните изборителни комисии.
2. Обсъждане на текущи задачи на ОСЦИК и приемане на документи;
3. Разни.

Имате ли други предложения за дневния ред? Няма.

Моля да гласуваме, който е да приемем така направеното предложение.

Предложението за дневен ред се приема единодушно.

Преминаваме към **първа точка**.

Дискусия с представители на секционните изборителни комисии.

Здравейте! Много благодарим, че се включихте, след голямото изчакване на отговор от ЦИК.

Ние сме с колегите от Обществения съвет. Те знаят, че сте представители на секционните изборителни комисии. Молбата ни е, ако искате съвсем накратко да се представите и да разкажете за добрата инициатива, която сте подели. Ако някои предложения за вас са от изключителна важност да се случат и искате да наблегнете на тях, сега би било много добре да започнете с тях и да ни разкажете повече. Ние самите като представители на граждански организации в този Съвет изготвяме поредния документ с предложения, които ще отправим до Централната изборителна комисия. Като ще се радваме, ако част от предложенията ви съвпадат с нещата, които сме предлагали назад във времето, да ги включим в този по-голям документ и да кажем, това са предложения на хора от секционните изборителни комисии. Подкрепяме ги и затова те са в настоящия документ, изготвян от представители на комисииите на терен.

Давам думата на Бистра Чорбаджийски.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Участвала съм и като наблюдател и като член и всички възможни длъжности в секционна изборителна комисия

от 2020 г. Била съм в София, в провинцията, в рискови секции и смея да твърдя, че имам доста богат опит и наблюдения върху проблемите, които възникват, като те зависят от мястото на провеждане на избора, в София са едни, в провинцията са други. Но тъй като в момента сме се концентрирали върху подобряването на методиката основно върху проблеми, които сме анализирали в София и колегите имат главно опит от София. Не съм включила евентуални проблеми, които възникват в секционни комисии в провинцията и по скоро имам предвид рискови с малцинствен или купен вот. Това е друга тема по която МВР повече може да работи. За да се улесни работата на абсолютно всички комисии, основата са Методическите указания и съответно обучението на членовете.

От моя гледна точка Методическите указания са изключително тежки и понякога объркващи и хората много рядко си правят труда да ги четат, т.е. въобще не се запознават с тях. От друга страна с оглед на опита ми досега в секции знам, че много голяма част от тях се повтарят за всеки един избор. Има едни панел информация, която е стандартна за абсолютно всеки вид избор и допълнителни различни неща, които зависят от вида дали са местни избори, дали са за Парламент, дали са за Президент и т.н.

Затова нашето първо предложение е да се разделят на две части Методическите указания, като в първата им основна част да са основните положения за изборния процес, а във втората част да има конкретни указания за съответния избор. Това може да стане и така тези Методическите указания, първа част ще бъдат винаги налични. Хората няма да имат ограничен период от време да се запознават с тях, а ще могат постоянно, ако някой има желание да се образова, т.е. да се запознае с тях, да ги анализира и да научи правилата за провеждане на избори.

Другото което може да се подобри в Методическите указания са някакви дребни детайли. Като например приложенията, които са накрая да им се направи един списък, отделен от това, че са приложени. А когато са

упоменати в текста, да не са само с приложение № 86, а в скоби да е сложен целия текст. Това значително улеснява и ще могат по-лесно да се правят препратки, когато се работи на място в комисията с Методическите указания.

Би било добре, като не знам това доколко е допустимо, когато се правят промени те да бъдат обозначен по някакъв начин в тези Методически указания, за да не ги чете човек ред по ред постоянно. Както е при законните изменения и се вижда кое е изменено. Не знам доколко е възможно на оперативното ниво това да се направи от ЦИК, които ги изготвят.

Другото което е много важно, когато ЦИК взима решения, те основно касаят машините и аз подозирам, това няма как да се докаже, но с действията си силно подозирам, че те правят всячески така, че да откажат хората да гласуват с машина. Затова казвам, нека да се предвиждат всички възможни хипотези. Досега сме имали случай например, ЦИК казва, ако машината дефектира и не отпечата разписка или по някакъв друг начин, обадете се на РИК. Защо трябва да се обадим на РИК, а не кажат директно какво да се случи в този момент. Има и други подобни примери, които сега не мога да приложа. Но ЦИК предвиждайки една хипотеза да стигне до края и да каже какво да се прави, а не ще мислим, ако дойде, а то идва. И по този начин много хора се отказват, защото на тях не им се чака да дойде решение от РИК. Някой от СИК звъни на РИК, РИК звъни на ЦИК и по обратния ред се връща информация.

От друга страна всички съвестни членове на СИК, за каквато се смятам аз, няма да вземат самостоятелно решение и следват закона, не предприемат своеволия, защото знаят. В общи линии това е за Методическите указания. Ако моите колеги желаят да ме допълнят по някакъв начин, ако не аз ще продължа нататък по нашето писмо.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: Аз нямам какво да допълня в тази връзка.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Другото е обучението, което е също много важно. Според мен и Методическите указания и обучението могат да се променят и за тези избори.

Първото за по-ефективно обучение да се създаде кратка версия, защото опита казва, че хората не четат тези дълги Методическите указания. Да се направи нещо по-съкратено и да се надяваме, че ще ги прочетат и недобросъвестните членове на комисии, за да им създадем някакъв стимул.

В самите обучения, които провеждат районните избирателни комисии за СИК, могат да наблягат на определени неща, които създават проблем изцяло на оперативно ниво в СИК. В моя опит първо, членовете въобще не са запознати как се провеждат избори. Второ, имат нулева заинтересованост какво и как ще става. Много често напускат без да предупреждават. Отиват да пушат, да ядат и изчезват и реално остават хора, които са отговорни и които се затрупват с работа, защото се чудят какво по напред да свършат. А и в последствие са още по-изтощени, когато трябва да се брои и да се пише протокол.

Трябва ясно да се каже на хората, които искат да участват в СИК, че тяхната заетост е 13 часа и е пълна. Тя не включва обедна или каквато и да е почивка. Ясно е, че всички ние си правим услуги, излизаме. Някои казват, аз не съм почивала. Няма регламентирана почивка в този 13 часов изборен ден.

Изключително и излишно дълго време 13 часа и може да бъде поне 12 часа, макар че за това може би ще трябва законодателна промяна. За това не е изведен като приоритет в момента. Хората които са решили да гласуват, 12 часа са им достатъчно и в повечето случаи това удължаване се използва евентуално за купуване и преливане. Централната избирателна комисия би следвало да изработва нещата така, че да имаме прозрачен и честен изборен процес, а не да спомагаме за манипулирането му.

Относно обучението да се изясни какви отговорности имат членовете и съответно другите длъжности секретар, заместник-председател и председател, за да могат хората да са на ясно какво им предстои. Да не тропат след 20.00 часа, когато им приключи работни ден, че по-бързо трябва да си тръгнем, тъй като има определена работа, която трябва да се свърши. Тази работа също може да се опрости в опаковане на книжа, писане на протокол. Излишно е усложнен, излишни неща правим, които само ни губят времето, а реално нямат пряко значение за преброяването, за изборния резултат и за писането на протокола. Това усложнение води до пренатоварване, да изнервяне и в крайна сметка отново ги спазваме само добросъвестните членове, които сме единици, които сме много малък процент, а останалите дописват протоколи в РИК-овете. Дори съм виждали да се броят бюлетини от чували в РИК-овете. Те отиват и взимат първи номер, а не са свършили задълженията си, но си тръгват пред такива като нас, които са спазили целия процес и са свършили всичко добросъвестно.

Би трябвало да има определени критерии, кой може да се включат. Знаем, че партиите дават квоти и те ги назначават, но не може да идват пияни хора, не може да идват хора в 9.00 часа и след това да изчезнат. Не могат да идват хора, които са неграмотни. В общи линии е един базов минимум за образованост и интелигентност, а не просто отива да вземе едни пари, без значение дали ще работи или не, аз ще ги взема тези пари.

Липсата на санкции и на какъвто и да е контрол върху работата на СИК-овете води до това, че отиват всякакви хора, които знаят, че накрая ще им бъде платено, без значение какво правят там и дори дали са там физически.

Тук имаме предложение, за да може да сме сигурни, че хората които ще участват в СИК-овете ще са на достатъчно добро ниво запознати с процедурата, да издържат изпит. Ако има нови членове те да минат и

допълнително обучение, освен стандартното в РИК, като то да предшества стандартното, на което отиваме всички.

От тук стигаме и до заплащането, като то не е много справедливо. Разликата в момента между длъжност председател, секретар, зам.-председател и член е много малко, но нека да остане, защото в СИК-овете ние сме с равни права. В последствие при предаването трите ръководни длъжности имат малко повече отговорности. Може да се запази в този диапазон, както е сега, но за предаване на книжа в РИК в момента се плаща 25 лв.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: При правилен протокол има допълнително плащане. Тук несправедливостта е и отвъд това, че първо по закон отива председателят, секретарят и произволен член. Това го четох, може да ме коригирате, ако нещо не съм разбрала. Заместник-председателят не е длъжен да ходи. Той замества председателя при отпадането му. Това че ние сме се разпределили да ходим първите трима с по-високото заплащане, това е един вид толерантност към тези, които получават по-малко пари. Затова процедурата отиването до РИК, която е изключително неприятна, се заплаща 40 лв. повече примерно от един редови член, който си тръгва в 22.30 часа или 23.00 часа от СИК. Това е първото.

Другото е натоварването спрямо броя избиратели, работата която ще се свърши. На миналите избори направихме два избора в един за едно заплащане. Това бяха два единични избора в едно и също време с цялото натоварване.

Ние примерно имаме в РИК за София район в Лозенец, повечето секции са с много висока избирателна активност. На 30 процента предишния път нашите бяха към 60 процента до 70 и няколко процента избирателна активност. Списъците винаги са над 700 човека. Последният път бяха над 1000, което е противозаконно и въпреки това трябваше да се изработи. Никакво увеличение не получихме за това. Имаме същите права и

възнаграждения, както тези които са в болнични, но имаш 30 избиратели по списък. Къде е съпоставката на това нещо. Според мен трябва да има диференциране на различните неща.

Като цяло да допълня, както може би забелязвате, ние знаейки че други организации, други хора се занимават с чисто демократичните процеси, наблюдаването и това, което е по книга и обръщаме повече внимание на чисто битовите неща, на тези които директно рефлектират върху човешкия труд – права, свободи и т. н.

Има организации като вас, всички се борите и говорите с ЦИК. Аз бих допълнила може би, че не бива това да става само между организации и ЦИК, а в крайна сметка наистина отговорността е и на партиите. Към тях никой не предявява претенции, не са следени и санкционирани как излъчват членовете си за СИК, може би и за РИК е същото, може би и за ЦИК е по същия начин. Тези партии трябва да носят повече отговорност за качеството на процеса чисто като технологична отговорност и да бъдат интегрирани и приканвани или дори принудени, ако може по някакъв начин чрез санкция от ЦИК, те да поемат по-голяма част от тази отговорност, да я изпълняват по-добре. Това исках да добавя във връзка с условията, с натоварването, заплащането.

ДЕСИСЛАВА ЦОКОВА: Една корекция, 25 лв. е разликата между възнаграждението на членовете и тези, които носят документите в РИК. Това първо.

Второ, понеже Паулина Арабаджиева засегна темата с подбора на членовете в секционните комисии относно партиите, за мен е недопустимо, но аз съм виждала изключително много хора, които се подават като членове в секционни комисии, които са 75 плюс години, дори и 80 годишни са попадали и то много често напоследък попадат в тези комисии. Аз не мисля, че един човек колкото и да е с разума си ментално, физически може да издържи това натоварване.

Искам да отбележа още една точка, това е по отношение на първата, която засегна Бистра Чорбаджийски. Много ми се иска, когато се дават декларациите за попълване членовете в секционна комисия за попълване на сметка, деклариране на вид осигуряване, там по някакъв начин с големи букви да бъде отбелязана и отговорността, която те носят, участвайки като членове на изборна комисия. Това кореспондира с това, което каза Бистра Чорбаджийски, че една голяма част от хората попадат там, заради парите и за да отбият номера. Те не са прочели Методическите указания, нито следват никакви процедури, просто са там от 7 до 8 часа, след което скъсват нервите на председатели като Бистра Чорбаджийски, които искат да изпият всичко, с това че искат да си ходят.

Една много малка, гъвкава и възможна крачка, нещо което да се направи като промяна дори и сега, един път на обучението и втори път подписвайки документите за възнагражденията си, да се вмъкне съответната отговорност, която всеки един от тях носи, бидейки в такава избирателна комисия, един път спазвайки правилата на изборния процес и втори път отчитайки правилния вот.

Благодаря ви.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Отново за заплащането уточнихме, че имат доста повече заплащане за носене на книжа в РИК. То може да бъде обвързано с часовете, които прекарваш в РИК. Хора като мен, които си вършат съвестно работата, свършат последни за сметка на тези, които отиват да си дописват протоколите в РИК. Ние естествено седим много повече.

Имала съм случай, в който съм се обадила за бусчето да дойде от полицията и друга секция, която току що свършва отива и сяда на нашето място и започва скандал, кой ще седне, защото буса вече е пълен. И тъй като аз не съм от хората, които ще ходят да се блъскат, стоим 30 минути и полицията се опитва да свали тази комисия, но не успяват, за да мога аз да

си заема мястото. Не може да е такъв реда. Може би зависи от РИК-овете, но при всички положения няма как да се бием за един ред.

Аз ги разбирам тези хора защо са готови да се качат там и да ме прередят. Половин час закъснял бус означава четири часа допълнително в зала „Арена“. В зала „Арена“ нямаме никаква възможност да ползваме никаква баня, състоянието на санитарните помещения, ясно е, че ние ги ползваме, но са под санитарния минимум. Няма къде да се спи. Хората сме на предела на силите си. Виждала съм хора, които плачат по ъглите. Сигурно толкова много са им се опънали нервите, че вече не издържат.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: И в този момент те трябва да свършат най-важната работа, да предадат и да отчетат вота на избирателите. И това след това влиза в регистрите. В най-ключовия момент започват грешките, които се установяват на гишето. По-отпочинали от нас хора в РИК, повечето са по-млади, които казват задраскай. В този момент хората, които плачат в ъглите, са готови да напишат каквото им се подаде в протокола, само и само да си тръгнат, което е абсолютно безумие. Това е най-важната част на СИК, според мен.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Здравейте и от мен. Благодаря за всичко, което правите и за отношението, което показвате като граждани, включвайки се в работата на секционните избирателни комисии. Аз имам един много кратък въпрос. Тъй като мисля, че вие сте участвали в отчитането на гласовете и в изборите в 2021 г., тогава когато машинното гласуване беше задължително в секциите с над 300 избиратели. Може ли да ми кажете, как протичаше процеса на отчитане на резултатите и на предаването на документацията в районната избирателна комисия. Искам да чуя непосредствено от участници в този процес, а не да споделям своето мнение на наблюдател, което съм правила няколкократно.

ДЕСИСЛАВА ЦОКОВА: Аз мога да споделя опит както от центъра на София, така и в Турция. Тогава бях в огромна секционна комисия в Чорлу

с над 1000 гласуващи, от които 700 човека с декларация гласуваха. Няма да засягам всичките проблеми, които бяха по време на изборния ден.

Приключването и написването на протокола при тези 1100 човека гласували, се случи буквално в рамките до 30 минути. Тогава все още имаше отчет, който вадеше машината. Съответно отчета показваше броя бюлетини за съответната партия и комисията само и единствено проверяваше този брой, изброявайки бюлетините от машината, а председателят ги записваше в протокола. Беше в рамките на 30 – 40 минути цялата организация. Приключи със записването на протокола. Това бяха едни президентски избори, които на първи тур бяха с гласуване за Народно събрание.

На втори тур имаше само президентски избори и тогава аз бях отново в „Лозенец“ в едно централно училище и тогава приключихме за по-малко от 20 минути. Гласуването беше за един вид избор. Гласовете излязоха много бързо, буквално за 15 минути до 20 минути всички секции в 139-то училище бяхме готови за отиване в РИК и предаване на протоколите.

Това е един изключително бърз, ясен процес. Отделно самата машина може да печати колкото протоколи изисква всеки един от членовете или ако има наблюдатели. Изключително бързо ставаха нещата, когато са само контролни функции. Трябваше да се преброят и да се засекат цифрите от протокола.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Същото мога да го потвърдя и аз. Два пъти съм била на избори само с машинно гласуване. Цялото опаковане свършва до 30 минути. Била съм и на двойните избори за Президент и Народно събрание и свърши за 30 минути. Разпечатването на протокол от машината улеснява значително комисията, която е вече преуморена. Хората са толкова преуморени, че не могат да броят, не само да смятат едноцифрени числа, както се налага сега. Тогава приключваме и нямаше това чакане в РИК. Дори да отидеш от последните, до 24.00 часа си тръгнал. Сега като отидеш към 24.00 часа ще си тръгнеш към 9 – 10 часа сутринта. Това е от

добрите възможности. Знаем, че стоят до след обяд до 16.00 часа някои от хората.

Вие представяте ли си да станеш в 5 часа, за да можеш да се приготви, да пътуваш, да отидеш и да отвориш секцията в 7.00 часа, защото има да се подреди, да се маркира печат, да се напишат някакви документи, след това да изкараш този 13 часов изключително тежък ден, понякога и с проблеми с гласоподавателите, които не са запознати нито с правата си, нито с начина по който да гласуват. Впоследствие трябва да броиш и смяташ, изключително утежнен и излишно утежнен протокол и след това да отидеш да стоиш още 12, 13, 16 часа в РИК. Всичко това без баня, без сън, с храна на сандвичи. Тоалетна не можеш да ползваш. Това е издевателство над хората и не бива да продължава.

Ако мога да се върна към това, че не всички са добросъвестни и спазват правилата и при изброяването и при предаването. Смятам, че трябва да се въведе не поощрение за правене на протокол, а санкция за грешки, както и задължително трябва да се въведе санкция за разпечатан плик и чувал, отивайки в РИК. Не може тези, които са недобросъвестни да приключват първи, а останалите които сме добросъвестни да си тръгваме последни. Това е негативна селекция.

Как ще принудите един човек да си свърши работата съвестно, като няма никаква санкция, без значение кой какво прави и как го прави. затова трябва да има парична санкция за разпечатан плик и допълнително за грешен протокол, като смятам, че е необходимо санкцията да бъде само в частта на преброените гласове. Служебната информация като брой оставащи бюлетини, които се преписват и са налични в други протоколи и грешките много често идват от елементарни сметки, които са резултат от преумора и не би трябвало да се броят за грешки. Те не влияят на резултатите на изборите. Ако не са преброени правилно бюлетините подадени за партии, това трябва да се брой като грешен протокол и

впоследствие да има санкция за цялата комисия, а не само за тримата, които предават книгата в РИК, за да може да им действа като стимул, да си свършат съвместно работата за която им се плаща.

Продължавам по нашето писмо. Трябва да има ефективна разяснителна кампания за избирателите. Като тя не е така се гласува с машина или така се гласува с бюлетина. Трябва да им се обяснят по-подробно техните права и задължения като гласоподаватели. Това ще резултира в по-висока избирателна активност според мен. Ние виждаме, че е огромен проблем тази ниска избирателна активност в страната. Трябва да им се разясни как да гласуват по настоящ адрес, ако искат. Как да се регистрират в чужбина, ако ще пътуват за да гласуват. Ако не са се регистрирали и ще пътуват в чужбина, какво се прави. Виждам като наблюдател как се връщат хора от секция, като не им се дават декларациите. Те присъстват в списъка, но са се регистрирали да гласуват в чужбина. В същото време са се върнали обратно в България и искат да гласуват, има ги в списъка, те имат това право, но трябва да попълнят декларацията, че няма да гласуват на друго място. В секцията членовете или заради незнание на закона или злонамерено им връщат този гласоподавател. А съответно той, ако си знае правата ще може да си ги търси, а не да разчита на хора, които са незаинтересовани в този процес и ще им се работи ли или няма да им се работи. Много често те ги връщат, защото знаят, че после трябва да броят още една бюлетина. И тук не преувеличавам. Хората дори един гласоподавател биха си спестили, защото знаят, че това ще им спести пет секунди след това. Не би трябвало това да е изходната точка, нагласата с която ние провеждаме избори. Продължителността на изборния ден да се намали. Излишно дълъг е в момента изборния ден.

Сега стигаме до същинския процес и протокола и възможността да се улесни работата на секционните избирателни комисии. Най-тежката работа е на списъка. Трябва да се внимава с данни. Тези данни се преписват.

Често срещани грешки са например да намериш името на човека, но да му запишеш на горен или на долен ред данните от ЕГН и лична карта. Да забравиш да го накараш да се подпише. Стават всякакви род грешки и те са не умишлени, а от пренатоварване.

Най-лесният начин да се минимизират, да не кажа абсолютно да се елиминират, е да се отпечата частично ЕГН в списъка и частично личната карта. Може само последните четири цифри да се записват и това ще е голямо облекчение за всички, които работят. Колегите ми Десислава Цокова и Паулина Арабаджиева споменаха преди това, идват възрастни хора, те не виждат, преуморяват се. Ясно е, че ние няма как веднага да кажем, еди-какъв си ценз трябва да имаш, за да участваш в комисия, но поне да облекчим работата им на този етап и това е много лесна промяна. Абсолютно възможно според мен е дори и за тези избори, стига да има воля да се облекчи нашата работа и да можем ние по-адекватно накрая да броим и смятаме и пишем протокол.

Другата ни идея, която е ясно, че ще изисква законодателна промяна, е списъка да се дигитализира. Аз не казвам в момента, ясно е че няма как да се случи, но без никакъв проблем, ГРАО ги има списъците, може да се намери по ЕГН, кой къде гласува в секциите. Това може да се даде на комисията в един таблет. Той да напише ЕГН-то, да вземе личната карта с ЕГН, да намери човека и после човека да се подпише на този таблет, както се подписваме и си взимаме куриерските пратки. Живеем в 21 век 2024 г.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: Искам да допълня нещо. При куриерите в момента има четец на лична карта. Само прекарваш четеца през личната карта, светва зелено или червено, ако тя е валидна и след това съответно намира в списъка гражданина.

В ГРАО списъците сигурно са дигитални, щом ги отпечатват на тези листа. Тук става въпрос за една елементарна връзка на базата данни в деня на изборите и го правим и при лекарите. В лекарските кабинети се прави по

същия начин и при куриерите. Вече е отработено и хората си ги предоставят на тези места. В кабинетите се подписват при лекарите, когато отиват за лекарства. За изборите е големия проблем. Така че това е идеята с четец на личната карта и е още по-бързо и там няма да има грешка, защото машината проверява едновременно с това, дали човекът е с валидни документи, което е част от задълженията ни да проверим дали личната карта е в срок, не е повредена и т.н. Такава е цялостната идея. Да, малко е футуристична на този етап за нашия изборен процес, но при положение, че виждаме около нас да се случва, наистина е неприятно да си мислим, че не може да стане.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Другото е за попълване на чернови. Черновите за преференции, които получаваме едни рула, аз не знам някой въобще да ги ползва. Някой при отваряне на чували, едва ли ще намери попълнени тези рула. Те са абсолютно излишни. Първо, защо трябва да се хаби тази хартия. Второ, вследствие да се носи този чувал с тези рула. Те се прибират. Преференциите трябва може би да са в табличен вид, в който да се запишат като чернови, но няма нужда от такива чаршафи. Никой не ги ползва. Чернови на протоколи, които попълваме, после снимама. Сниманото го взимаме в пликите. Оригиналът го пускаме в чувал, пак е излишно. Това е двойна работа. Тази чернова, ако е необходима, аз не знам каква ѝ е целта, с каква цел е направена от законодателна гледна точка. Тя е едно към едно с протокола. Ако трябва да присъства, то нека да е в много по-опростен вид. Няма никакъв смисъл да се преписват и попълват данни на тази чернова. Нашето предложение е да отпадне, защото се пише два пъти един и същи протокол.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: Да допълня, защото това е много важно. Целият ресурс се концентрира върху попълването на черновата при броенето и след това, когато на черновата излизат числата и се приключва, започва преписването в оригинал. Около 90 процента от грешките, аз лично съм ги установила са при преписването. Черновите те може би затова ги

искат като вид контрола, защото е ясно, че човек при първото попълване, когато наистина иска да отчете резултата, той е високо фокусиран, за да види дали ще му излязат числата. И след това, това механично преписване на протокола масово води до грешки, защото човек започва да се отпуска и преминаването между редовете между различните партии. А за предпочитаните въобще няма да влизам в темата, но на мен лично ми е направило впечатление, че повечето грешки идват точно при това механично преписване. Аз лично съм имала един доста драстичен случай, за който щях да бъда евентуално санкционирана, има такава санкция. Това е една супер глупава грешка, абсолютно неумишлена. Дори там бях оцетила наш кандидат, човек който аз подкрепям и нямам никаква причина да го направя.

В следващия момент когато се види протокола в ЦИК сканиран, се вижда корекция при преброяните гласове. Примерно вие като организации, които следите за тези евентуално, дали правилно се разпределят и дали ние си вършим правилно работата, бихте го оценили като грешка, която е при броенето, а тя беше чиста грешка при пренасянето. Черновата спаси нещата, но в протокола стои задраскано, цифрата, подписи на хората и това вече загубва и истинската причина и прозрачността откъде идват грешките. Така че според мен това с черновите и пренасянето в протоколите е доста важно, да се облекчи, за да се подобри процеса.

Благодаря.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: При опаковането на книгата, което никой не го спазва, а всичко се хвърля в чувала, без да е опаковано, е добре или да се предвидят предварителни заготовки на ленти с надписите на пакетите, които би следвало да направи комисията или тотално да отпадне това опаковане. Вие със сигурност знаете по-добре от мен, но се опаковат отделно невалидни бюлетини, не подкрепям никого, за партиите валидни гласове. Това нещо, ако държи РИК, ЦИК не знам кой държи да бъде в

отделни пакети, то би следвало да предоставят отделни пакети и поне лепенки върху които да се залепят пакетите, които ние правим. За да стигнат по-бързо ред в зала „Арена“ или в районна комисия за предаване, хората не ги опаковат съвместно, а ги опаковат само такива като мен, някакви единици. Но това също губи доста време, което в последствие, казах половин час забава резултира в 4 и плюс нагоре часа в РИК.

Ако ни подпомогне организационно ЦИК, РИК не знам кой е отговорен и да подготви тези пакети или лепенки много по-лесно и бързо ще стане. Най-малкото мога да направя пакетите и да кажа, да се сложат, а не един човек да трябва да направи абсолютно всичко, ако отново не са влезнали мотивирани и образовани хора в тези комисии. Качествени пликосе за финалните протоколи. Говорих за това, че се отива в РИК с разпечатани протоколи и се дописват и за това аз смятам, че сто процента трябва да има санкции и да не се допуска. Най-малкото ще стимулира поне хората да имитират съвместно свършена работа.

Ясно е, че тези които не желаят да си свършат работата, няма как да бъдат принудени и после РИК отново ще им пренапише протокола на място, докато ние съвестните ги чакаме, но за това трябва да има санкция. Следващия път да се замислят преди да тръгнат с грешен протокол или неправилно преброени бюлетини или отворен плик, който да подписват. Това може да се осъществи и не изисква нищо специално, освен полицаите примерно да не дават номер за ред, ако ти е разпечатан плика. Да се проверяват тези неща, за да сме сигурни, че се спазват.

Отпадането на носенето на тези чували, с които ние се разкарваме и за които носим отговорност, би могло да се организира по друг начин. Да се предават, те да се транспортират отделно. Тези чували не ни трябва при предаването на протоколите, освен ако някой толкова е объркал, че започват да броят на място. Дори и да се случи това, може да се транспортира отделно в РИК и този чувал пакетирани и запечатани по надлежния ред, въпреки че и

това също не го правят хората, може да се извади и да се преброят на място бюлетините. Ние нямаме нужда от тези чували да ги носим и да ги мислим по 12, 13, 14 часа в зала „Арена“ къде са и какво се случва с тях.

По две линии може да се раздели. Ако се случи да се приеме товарите да се транспортират отделно и ако е някакъв проблем да бъдат донесени по секционната комисия, която предава в РИК, няма нужда да тръгнем към втората линия да се осигури багажно или по някакъв по-нормален начин да ги транспортираме тези чували. Отново за бусчетата в които се наблъскваме и кой крив, кой е прав, кой седнал, кой как държи чувала не е много удобно и ще облекчи малко труда на тези преуморени хора.

По-важно е по възможност да се опрости протокола. Той съдържа много излишна информация. Защо трябва да преписваме приети бюлетини, да ги описваме, като има други протоколи, в които може да се провери тази информация. Ние може да разработим протокола и да напишем точките, които смятаме, че той трябва да включва във финален вид, но в момента е много тежък. Има контроли, които са предпоставка за грешка, а не дават никаква информация, като например брой оставащи бюлетини. Може ли да ми кажете това, каква информация и на кого дава, ако някой види грешките, това сигурно са 80 процента от сгрешените протоколи.

Допълнително се греша при смятането на контролите в предпочитиите. Също смятаме за излишно да има контрола на предпочитиите. Предпочитиията не е валидна за изборния резултат, а за пренареждане на листата. Има логика да се проверят, но да не се прави ръчно от комисията, а в РИК когато се въвеждат данните, софтуерът може да го направи там и да го провери, но не ние да смятаме и минус общия брой гласове. Това може софтуера да го провери, а не да се натоварваме с излишни сметки.

Относно протокола, ако някой друг от моите колеги иска да каже нещо друго за опростяването му. Аз мога да се ангажирам да изготвя

примерно подобрен протокола, макар че това звучи доста амбициозно. Нямам претенция, че ще е перфектен, но да може да се стъпи върху нещо, за да се подобри. Сегашният протокол съдържа данни, които не касаят крайния резултат.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: Ние вече го консултирахме това и наистина и по закон този протокол въобще не бива да бъде в този вид. Няма правна наредба, която изисква по този начин да бъде. Пише и в закона, че трябва да бъдат отчетени гласовете. Нито че трябва да са отделно машина от хартия, нито че преференциите трябва да бъдат отчетени отделно като друг вид гласове.

По отношение на протокола ни дадоха някакви надежди, че подобни промени биха могли да бъдат възможни дори за тези избори. Протоколът би могъл преди да влезе в печат, което се случва две седмици преди изборите, той да бъде преработен и одобрен от ЦИК. Те трябва да го одобрят. Знаем, че това може би в момента ще бъде много екзотично, но на мен ми се струва предизвикателно да го предложим с аргументи. Да кажем, не търсете в Изборния кодекс мотиви за подобен протокол, той наистина не е състоятелен, той е безкрайно труден и хората, които го попълват трябва да имат някакви свръх способности да го разберат. Само тези които десет пъти го правят това, горе долу могат да попълнят протокола без грешка. Десет пъти го правят и само те имат самочувствието, че могат уверено да попълнят протокола от раз. Имам предвид стреса, че бързаш, за да стигнеш финала в РИК. Тези неща смятам, че трябва да се опитат сега. Да останат и след изборите, когато ЦИК имат малко повече свободно време.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: За писането на протокола голямо облекчение ще е и машината да не разпечатва брой гласували на машина, а резултатите от реално подадените гласове на машина. Това ще е голямо облекчение за работата на комисията. Не виждам защо е осакатена така машината. Валидни са преброените бюлетини от машинно гласуване. Не

пречи ние бързо да си направим справка с машината, защото ние сме хора, а машината няма как да сгреша.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: Отново да допълня. Наистина разбираме защо се въведоха тези промени в закона. Знаем, че там са откъснати нашите компетенции и сила да променим, но наистина ние броим по два пъти, а понякога по три пъти бюлетините с контролна цел. Ако ние имаме от машината някакъв протокол, ще го броим веднъж, ако ни излязат и два пъти, ако не ни излязат. Имам директна контрола. Нека да остане изискването да бъдат преброени, много хора може би ще предпочетат да ги преписват, но това пак е вид нарушение на правилата. Които нарушават правилата ще ги нарушават. Но другите които искат да свършат работа, за която са там, няма нужда да бъдат натоварвани излишно. Смятам, че това е аргумент в който да не отиваме, промени в Изборния кодекс и да върнем машините. Ясно е, че на този етап е изцяло електронното отчитане. При тази настройка това нещо може да бъде направено, тя да пусне контролен протокол. И на всичко отгоре на последните избори това беше много лоша стъпка от страна на „Сиела-Норма“. Защото при стартирането на изборния ден излезе контролния протокол за начало на изборния ден и излезе с партиите и с кандидатите като преференции, което ме зарадва, че вероятно в края на изборния ден отново това ще се случи на тези избори. Аз забелязах в 21.30 часа, защото имахме удължен изборен ден, че това не се получи, но явно е въпрос за настройка, която продължава да важи. Ние трябва да отчитаме бюлетините чрез броене, но един контролен протокол може да бъде пуснат.

ДЕСИСЛАВА ЦОКОВА: Машините броят гласовете, броят и преференциите. Кой променя това, дали е в Изборния кодекс или е решение на ЦИК и съответно настройката на машините, но те не изкарват отчет. Но те броят и гласове и преференции и всичко това се прехвърля на флашката в РИК. Отчетът който се пуска в секционната комисия и може би на предпоследните избори имаше единствено и само цифрата за брой

гласували. То дори се прави, въпроса е защо не се печата за улеснение на секционните комисии.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Ако вървим по нашето писмо, да предположим, че сме преживели този ден от 13 часа и после още четири часа сме броили и попълнили протокола, защото реалността е това, стигаме до опашката в РИК. Хората, които си вършат съвестно работата, обикновено отиват последни, за сметка на тези, които не си вършат съвестно работата. И тук се стимулира една негативна селекция.

Едно от решенията е поне да бъдат поощрени тези, които вършат съвестно работата си, да може да се направи бързо гише в РИК за хора, които са си проверили протокола в дадените от ЦИК линкове. Някои от комисиите проверяваме попълнените данни. След като светне верен, този протокол попълнен от нас, би могло да се даде някакъв бар код ли, кюар код, директно входящ номер за РИК и благодарение на това, че си ги преброил и си попълнил вярно протокола, ти да не трябва да чакаш всички останали, които имат грешки или не са си направили този труд. С тези бързи гишета хората ще могат да си тръгнат не в 2 часа на обяд, а примерно в рамките на два, три часа чакане да им мине реда и да бъдат освободени, за да не трябва над 30 часа да работят. Това дава възможности, но не знам доколко е допустимо, но самото попълване на протокола да се попълни и в РИК, но може би не е добра идея. На предишните избори 40 минути верни протоколи попълваха в РИК. Ако ги имат данните и само ги проверят, но това е техническа организация, каквото решение вземе Централната избирателна комисия да се случи и дали ще го реши.

ДЕСИСЛАВА ЦОКОВА: По времето на изборния процес, който се провеждаше с машинно гласуване, тогава прехвърляйки данните от флашката в РИК, единственото което те правиха, на тях им излизаха цифрите и те сверяваха с писмения протокол. Нещо което се случваше изключително бързо като процес, не е нужно ръчно да се въвеждат

допълнително от оператора цифрите. Това даваше възможност от РИК хората да си тръгнат много бързо. Аз лично съм се прибираща в 22.00 часа след президентските избори.

Искам само да допълня, че идеята ни за бързи гишета по аналогия това се прави във всеки универсален магазин. В крайна сметка, чрез въпросните бар кодове, когато са с по-малко покупки, хората си тръгват. Хората които са технически грамотни, по-младите, образованите, всеки един от нас си прави контрола с протокола, който е качен от ЦИК. Съответно за мен също не би представлявало трудност, този протокол, а това е чисто технически, когато даде зелена светлина, това да генерира един номер. Чрез този номер наистина да ги има тези бързи гишета с един или двама оператори, които отново само да проверяват, дали цифрите които са подадени, а те вече са подадени един към ЦИК. В момента може би тяхната база данни не записва подадените от нас данни за проверка на протоколите. Не виждам какъв проблем е когато е зелено, съответно тези данни да се приемат, да се генерира един номер, след това в РИК да се направи една проверка с хартията и удостоверяването на подписите от секционната комисия и реално данните са предадени от ЦИК, приети от РИК и дори са в базата на ЦИК. Три в едно този процес се съкращава. Няма грешки, няма чакане, няма прехвърляне след това на база данни от една институция на друга.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Като цяло това са основните неща, които сме предложили в писмото малко по синтезирани и на по семпъл език ги представихме. Аз лично мога да дам моите приоритети, ако смятате че нещо е важно да го споделим. За мен приоритет е Методическите указания да могат да се разделят на две и смятам, че ако не за тези, то за следващите избори това е напълно възможно. Ако приемем, че тези вече са тръгнали и няма да ги сменяме по средата добре, приемам, но за следващите избори може да бъде направено.

Другото което може да бъде направено за тези избори е да се въведе санкция за грешен протокол и санкция за разпечатани чували и пликкове, за да може на следващите избори тези, които отиват да предават и съответно и комисията, която ги е пунала да отидат да предадат книжа в този вид, да се замислят, дали не е по-добре да отделят още десет минути и да си свършат добросъвестно работата. Бързи гишета също би могло да се направи, ако не за тези, то поне за следващите избори. Не се изисква според мен законодателна промяна, а просто реорганизация на работата на РИК-овете по решение на Централната изборителна комисия. Централната изборителна комисия може да реши да не спести работа на РИК като запишат данните, които ние ще въведем, но ако дадат възможност за бързо гише, поне на СИК-овете ще им бъде спестено много време.

Друго много важно е изборителния списък да бъде с частично попълнени данни. Дигитализацията е ясно, че без законова промяна няма да стане, но в момента би могло частично отпечатани данни, дори и за тези избори да се направят.

ДЕСИСЛАВА ЦОКОВА: Аз също смятам, че за тези избори също би могло и силно да се акцентира върху отговорността на членовете в комисията. Защото съм се нагледала на безотговорно отношение, на пълна незаинтересованост към процеса. Буквално неадекватни хора, които са там и не е ясно защо. Това е много важно. Всяка една комисия специално в 23-ти МИР е седемчленна и когато един човек от екипа бойкотира, саботира или по някакъв с неадекватността си влияе на този процес, води до конфликти в самата комисия и спрямо гласоподавателите и това се отразява зле на изборния процес, след това при отчитането отново. Не знам дали Бистра Чорбаджийски спомена, но да има някакъв черен списък. На хора, за които по някакъв начин има подаден сигнал, да не участват, както и такива, които два пъти са подадени от партии като членове на секционна комисия,

но не са се явили. Такива хора след това да не бъдат регистрирани от районните комисии.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: Абсолютно подкрепям казаното до тук. Единственото, което ще допълня, наистина според мен още сега в рамките на тази кампания, може обучителния процес да се засили много силно. Масово към избиратели, към партии относно тяхната отговорност да излъчват адекватни членове на СИК, отговорността на СИК, това е основополагащо и не се отива там, за да се вземат едни пари. Това не е търговско взаимоотношение между хората и държавата.

ДОНЧО ПАЧИКОВ: Искам да изкажа едно мнение. Може би тази среща след това би следвало да бъде повторена за тези предложения, които е трудно да бъдат включени още сега. Само да кажа едни изчисления, които току що направихме, какво трябва да бъде заплащането на човек в секционни комисии. Ако се изхожда от заплащането на членовете на Централната изборителна комисия, тяхната надница, което е за един ден плащане е 500 лв. Ако смятаме че СИК работи два дни, това са 1000 лв. и понеже е в почивно време е 75 процента отгоре, а това е по силата на Кодекса на труда за извънреден труд в почивни дни. Така да изхождаме по сметките.

Нека да минем към реалността. Какво получавате като овъзмездяване на огромния труд, който сте вложили. Може би това също е вярно, което споменахте някои от вас, че секционните комисии в различните изборни места работят с различен брой хора. Аз съм проверявал комисии, които работят с до 100 човека примерно гласоподаватели, от които примерно минават да речем 30, 40 за деня. Не може да бъде сравнявано с комисии, където минават примерно 200, 300 човека. Сигурно и там трябва да има диференциация.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Благодаря. Благодаря за подробното ви представяне. Нека започна с обученията – сигурни сме, че те

могат да бъдат в друг формат. Това е често подавано предложение и от страна на Обществения съвет. Да, Методическите указания също може да изглеждат по друг начин. Същото сме говорили и по отношение на начина, по който изглеждат протоколите, както и по отношение на служебната информация, която може да се включва в избирателните списъци, за да може да бъде улеснена работата на секционните избирателни комисии. Това са неща, които могат да се случат, поне според мен, за настоящите избори. Тук ключовата дума е воля, защото не става въпрос за законодателни промени. Такива обаче се изискват, когато става въпрос за заплащането, за което заедно с натовареността вие вече споменахте.

Дончо Пачиков много добре допълни по отношение на хората, които гласуват в различните райони за размера на секциите и т.н. Заплащането е регламентирано в Изборния кодекс. Това е тема, която трябва да бъде включена, когато се отвори Изборния кодекс.

Не са футуристични вижданията за четец и контролна проверка на личните данни. Например в Румъния се случва така и това предотвратява възможността за двойно гласуване, необходимостта от подаването на декларация, че няма да гласуваш на друго място и прочее. Има държави в непосредствена близост до нас, в които това се случва, но е пак въпрос на законодателна промяна. Същото е по отношение на машинното гласуване, какво се отпечатва и какво се ползва от машината. На тук присъстващите е ясно, че е за голямо съжаление, че машините бяха опропадени по този начин. Ние също сме наблюдавали избори. Ставаме заедно с вас. Ходим в събота да гледаме как приемате книжата, откриваме секции. Понякога не успяваме да откриваме. Каквато вероятност ще има сега в различни секции, заради промяната с един час, ако не се събират повече от необходимия брой за да открият секциите. И същите ги закриваме с вас и стоим в зала „Арена“ и из цялата страна с РИК-овете.

Всички стъпки и неща, за които говорихте са ни голяма степен познати. Има неща, които не могат да се случат сега, но поне за списъците, указанията, обученията, за такъв регистър на членовете на СИК, за които има подавани сигнали, които не са се явявали за качеството на работата на хората в СИК, това са препоръки, които сме изразявали и самите ние. Засега базовото разписание и тук става въпрос отново за уредба в изборното законодателство, включено е в Изборния кодекс изискването хората в комисиите в СИК да знаят български език. Има изискване, когато се правят съставите на СИК, да се води списък за тяхното образование. Записано е в Изборния кодекс в чл. 61. Не зная когато са подавани имената ви например за членове на СИК, дали се е искало от вас да посочвате какво образование имате.

Всички би следвало още на обученията да знаят какви са изискванията към тях, да знаят, че носят наказателна отговорност за работата си. Въпреки това ставаме свидетели и през видеозаписите и през наблюдението ни на терен на интересни практики. Знаем колко ви натоварва края на изборния ден с ненужни процедури понякога.

Нашето предложение е в следващата ни позиция или отделно нарочно писмо, както казах в началото, да подкрепим поне тези ваши предложения, които могат да се случат – такива например могат да включват обученията, предложенията за Методическите указания, за списъците. И когато изготвим нашия документ, да ви го представим, за да видите, че всъщност са влезнали част от тях с ясното обозначаване, че подкрепяме предложения по инициатива на секционни избирателни комисии.

ПАУЛИНА АРАБАДЖИЕВА: Аз искам да попитам в Изборния кодекс къде се регламентира заплащането? Аз доколкото съм го чела, пише само, че ЦИК определя възнагражденията на членовете. Централната избирателна комисия е този орган, който определя след съгласуване с

Министерския съвет. Министерският съвет одобрява бюджета, който е за изборите и на базата на това започват някакви изчисления. Повечето неща, които сме засегнали и в момента обсъждаме, са проучени, че не подлежат на промени в Изборни кодекс, затова и се стремим към тях. Ясно е, че не всичко сега ще мине и ще може да мине. Ние всички знаем проблемите, всички си го причиняваме редовно от ентузиазъм, но някак си качествени промени не се получават.

Благодарим, че ще включите тези неща във вашите предложения. Аз съм чела предложения на Обществения съвет от 2017 г. Там всички тези точки са засегнати от 2017 г. Прави ми впечатление, че от 2021 г. на страницата на Централната избирателна комисия рязко спира подновяването на каквито и да било решения, съвети и т.н., явно тези години са трудни. Не се работи в правилната посока, но да се надяваме, че те ще преминат. Въпросът е ние как да продължим да настъпваме. Дали не е необходимо да не се говори само сред професионалистите или тези, които са интегрирани дълбоко в процеса, а да започнем работа чрез хората. Когато се променят хората и в партиите и в ЦИК и в РИК, хората които участват в процесите чрез образование, според мен тогава ще се промени и самия процес. Повечето практики вече ги знаем. Всички ги знаят лошите практики. Въпросът е къде най-много да настояваме, за да се достигне до качествени промени.

Защо я подех тази инициатива. Бях непримирима с това. Отскоро участвам на избори. Всеки който ме срещне ми казваше: Ако знаеш още от 1990 г. как сме седели пред НДК, но тогава седяхме в храстите, а сега ни осигуряват сравнително меки столове и храна. Така че според мен не трябва да валидираме, че такава е положението. Колкото повече говорим и повдигаме въпросите и то без да отстъпваме, че трябва законодателна промяна. Има законотворци и да я направят. Каквото е необходимо да бъде направено. Дори и сега въпросът е тук с аргументите как ще се подготвим.

Направи ми впечатление, че някои неща вървят по инерция. Всички казват Методическите указания са наредба. Аз лично текстовете, които прочетох не видях те да са в законова рамка. Те са препоръчителен документ от Централната изборителна комисия. Това значи, че те са доста свободни в създаването си. По същия начин е и за възнагражденията, по същия начин за организацията на РИК включително. Никъде не е описано, че РИК трябва да приеме по този безумен начин документите. В Изборния кодекс пише, че СИК трябва да предаде протокола в рамките на 24 часа. С това члена се изчерпва по предаване на протокола в РИК. Това е закона. Всичко друго е организационния талант на хората, които са натоварени с организацията.

Благодаря ви, че ни изслушахте и ни взимате на сериозно.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: И ние ви благодарим. Давам знак за чл. 97, там е записано за възнаграждението. Не трябва да е по-малко от една четвърт от минималната работна заплата. Разбира се може да е повече, определя се от Централната изборителна комисия, но да има го този минимум, който е посочен там.

БИСТРА ЧОРБАДЖИЙСКИ: Вие казахте, че ще представите нашето писмо на Централната изборителна комисия, за което сме ви много благодарни. Не мислите ли, че би било по-ефективно, ако организираме среща, в която да участваме и ние лично презентираме нашите искания.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Ние много бихме искали да организираме такава среща. На заседанията на Обществения съвет по принцип могат да присъстват членове на комисията. Вашите предложения, както писах и до Централната изборителна комисия са изпратени до тях. Към днешна дата, както стана ясно на заседанията, те не бяха се запознали с предложенията, които поне аз като белег от електронната поща виждам, че са изпратени три пъти или минимум три пъти. Поне ние виждаме, че с копие до нас са изпратени три пъти. Достъп не бе предоставен, според дискусиата в днешното заседание и пропуски за вас не бяха издадени,

защото такива предложения следва да се обсъждат не между вас и нас, а между всички, в това число Централната изборителна комисия. От заседанието стана ясно, че тя със свое нарочно писмо ще пише до нас, вероятно и до вас, за да организира такава среща. Дали това ще се случи или не, незная. Сега гледам пощата от Обществения съвет и виждам че там има писмо от 17.15 часа, в което ни казват, че отказват да ви дадат пропуски. И също така, че с оглед основната функция на Обществения съвет, създаден да подпомага работата на Централната изборителна комисия, обсъждане на теми с работата на секционните изборителни комисии трябва да се извършва в ЦИК, за да може въпросите, които поставят членове на СИК, предложенията които имат и решенията по тях, да бъдат включени в Методическите указания за СИК и да са еднакво валидни за всички членове на СИК, които са на територията и страната и извън нея.

Благодарим ви за участието.

Колеги, предлагам ви да продължим с **втора точка** от дневния ред.

Обсъждане на текущи задачи на ОСЦИК и приемане на документи.

Да направим няколко уточнения по втора точка, за да можем да обновим тази наша позиция с предложения и да я изпратим на Комисията. Преди дни ви изпратих изготвени от нас документ, в който са включени предложения за обученията на СИК, за разяснителната кампания, за машинното гласуване и процедурите свързани с организацията на машинното гласуване, за оборудването на изборните помещения, за изборните книжа, видеонаблюденията и т.н. Както казах, изпратен бе по пощите до всички. Много малко текстове са отпаднали, обновени са други и са посочени две места, в които могат да се включат част от предложенията на представителите на СИК, освен ако не изготвим нарочно писмо с техните предложения. Предлагам ви сега, да не ги четем текст по текст отново, вие всички ги имате. Искате ли работно да допълним предложението и да го представим на Централната изборителна комисия.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Ако може само две много бързи и кратки бележки. Има част медийни пакети. Днес на заседанието на Централната изборителна комисия, което успях да чуя, гласуваха публичен регистър, който показва разпределението на средствата за медийните пакети. Вече са го направили. Или да отпадне или да приветстваме, че продължава добрата практика въведена за поддържането на такъв регистър.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Така го направих, като исках да ви питам, дали сте съгласни да остане.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Нека да има приветстване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: С оглед осигуряването на повече прозрачност е необходимо да продължи практиката. Приветстваме създадената вече добра практика.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Продължаването на тази практика.

В самото начало по отношение на организацията на машинното гласуване, тук съм написала, онлайн излъчването, но и установяването на съответствието в МЕУ. Това установяване на съответствието става в три институции. Ако се записват трябва да се опишат всичките. Те са БИМ, БИС.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Да отпадне ли от цялото?

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Аз не мисля, че някъде нещо се случва, защото онлайн излъчването и преди са го казвали, някаква камера без звук и не разбираме какво се случва. Някакви хора тракат на някакви компютри, не се знае какво правят. Установяването на съответствието никога не са го излъчвали онлайн. Аз и на миналите избори се регистрирах като наблюдател. Направих го и за тези избори, но няма такова нещо.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Довереното изграждане на кода излъчват онлайн.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Това което е предвидено да включим няколко от предложенията на членовете на СИК, предлагам да го изкараме

като отделна точка. В момента е към изборни книжа, защото може би основно касае изборните книжа. Предлагам ви най-накрая да го сложим или ако искате като отделен документ, ако прецените, че сме провели среща с членовете на СИК и от техните предложения считаме, че заслужава внимание това и това, които биха могли да се осъществят още на тези избори, а по-нататък да се разгледат и другите им предложения.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Идват хора, които са на терен, мисля че е добра формулировката.

ЦВЕТЕЛИНА ПЕНЕВА: Особено ми харесва предложението, което направиха и което фигурира в писмото им, да има бърза писта, за хора, които са си проверили протокола в електронния протокол и да получат някакъв баркод и да отидат да си предадат документите и да знаят, че те имат стимул за това, че са го направили и всичко е добре. Това за мен е много полезна практика, за която по някакъв начин да дадем гласност, в случая „Информационно обслужване“ трябва да направи тази проверка и да се направи този бърз начин за приемане и ще бъде голямо улеснение.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Тук единственият въпрос е „Информационно обслужване“ да го направи и да подават някакъв сигнал към РИК. Проблемът с това как ще ги извозят от училището до РИК си стои, защото те по график извозват когато е готово цялото училище. Пак ще стигнат последни, ако някой се бави в тяхното училище например. Но, ако имат „бърз достъп“, като влезнат ще минат по-напред. Това за бързата писта е много добре. За избирателните списъци - ние сме предлагали да има служебна информация в тях принтирана. Не знам дали първите шест цифри от ЕГН-тата и част от адреса. Разбира се ГРАО има тези данни, защо би ги затруднило да има служебна информация принтирана в списъците.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Аз ти предлагам да допишеш няколко от техните предложения, които мислиш и после да ни го изпратиш и ние също да допълним и да редактираме.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Не знам дали да чакаме следващо заседание или да го пуснем за одобрение по имейл.

НАДЕЖДА ГОЛОГАНОВА: Да приемем нашето становище сега, а това от СИК-овете да го направим в отделно писмо с техни предложения, на които препоръчваме ЦИК да обърне внимание.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: Общественият съвет прима тези и тези предложения като разумни.

ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВА ЛАЗАРОВА: Ще бъде едно мъчително докладване на преписки от Общественият съвет. Може да направим заседание в понеделник или във вторник и до тогава да сме изговорили предложенията от ЦИК, които да влезнат и да ги гласуваме.

Гласуваме нашите предложения и в допълнение ще направим списъка, в който подкрепяме еди-какви си предложения на представителите на СИК.

Добре, след като се запознахте с предложенията, както по пощата и сега направихте необходимите допълнения по текста, ви предлагам да ги гласуваме, за да бъдат оформени и да бъдат изпратени до Централната изборителна комисия.

Който е за, моля да гласува.

Предложенията се приемат единодушно.

В последствие ще ви изпратя допълнителен документ с предложенията от представителите на СИК, за да можем да се обединим в нашата подкрепа и отново да го изпратим към Централната изборителна комисия.

Предлагам ви да преминем към точка р а з н и.

Моят въпрос е дали сте съгласни следващото ни заседание да бъде във вторник на 8 октомври от 16.00 часа.

Приема се единодушно.

Имате думата, ако искате да се включите в точка разни.

СТОИЛ ЦИЦЕЛКОВ: От нашата организация и друга мрежа, с която работим, отново предлагаме всички тези ресурси, които имаме и които са основно рискови секции, отново сме ги обновили и сега в момента ги обновяваме. Мога да ви изпратя линкове по места, защото вярвам, че това е най-полезно, а не да разчитаме само на наши наблюдатели. Когато конкретизираме тези секции и ги изпращаме на наши хора, активисти, журналисти по места, това създава една нетърпимост, когато човек види името на селото си, че гърми някъде като рискова секция. Това може да генерира гражданска активност. Така че предоставяме, който иска да се включи в такава инициатива, за да покрием колкото се може повече от тези рискови секции. Ще продължа да предлагам това и нашите форми и каквото сме предлагали на нашите наблюдатели ще го направим и сега, защото за тези избори няма да изпращаме наблюдатели, взели сме това решение. Смятаме, че не е това начина. Имаме достатъчно информация на предишни избори. Тя не се променя много между изборите и сега се фокусираме върху бъдещи законодателни промени, защото вярваме, че едно от първите неща, които когато и да е някога ще се формира Парламент и те ще искат отново да се отваря Изборния кодекс.

Така че бихме искали да сме подготвени с предложения, които са базирани на данни, затова е необходим ресурс, много работа. Това е нашата идея да не изпращаме наблюдатели, защото ни отнема много от ресурса и сме длъжник на обществото с това, че ние все още не сме отработили всичките етапи, които имаме. Прекалено на често са ни изборите. Не бягаме от отговорност, по скоро се фокусираме там където сме по-ефективни.

Закривам заседанието.

/ Закрито в 18 часа и 40 минути /

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

Ива Лазарова

Стенограф:

Силвия Михайлова